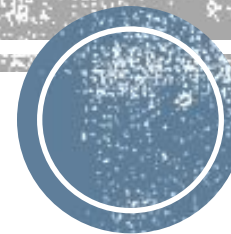

Східні слов'яни у VI—IX ст.

Виконала студентка групи МД-21
Манаєнко Дар'я

План:

1. Розселення слов'ян на заключному етапі Великого переселення народів;
2. Розселення східних, західних і південних слов'ян, а також східнослов'янських племен — предків українців;
3. Сусіди східнослов'янських племен;
4. Особливості етнічних і державотворчих процесів у східних слов'ян у VI—IX ст.
5. Відомості про існування східних слов'ян.

Слов'яни під час Великого переселення народів

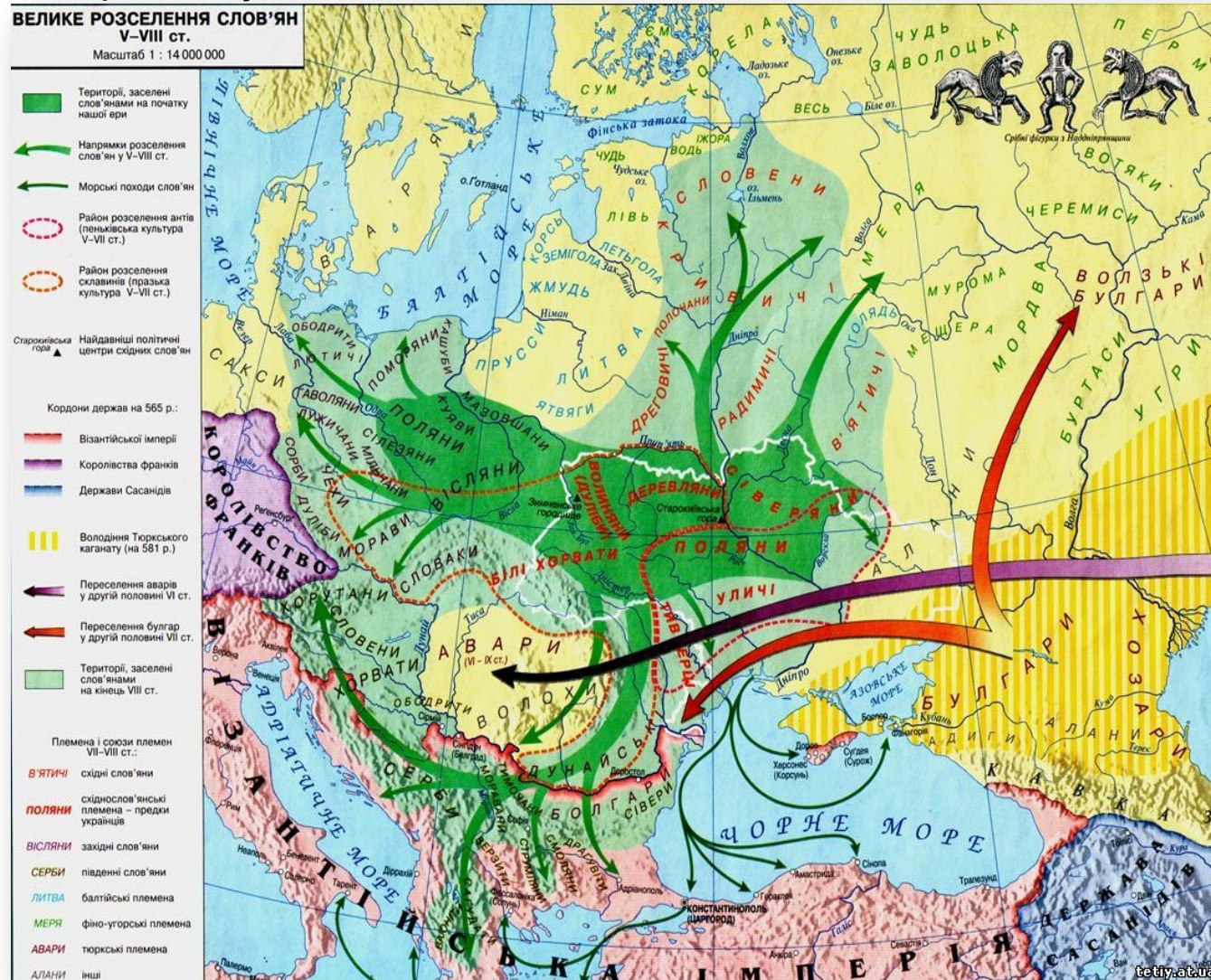
На заключному етапі Великого переселення народів у VI—VII ст. головну роль у переселенських потоках стали відігравати слов'янські племена *антів* і *склавинів*. Ці племена стали здійснювати регулярні напади на Константинополь та візантійські володіння на Балканах, які дістали назву Балканських війн. Після перших успішних походів слов'яни почали залишатися за Дунаєм, а на кінець VII ст. майже повністю оволоділи Балканським півостровом.

Під час Великого переселення слов'ян одна їх частина залишилася на Балканському півострові, а друга рушила вгору за течією Дунаю і зайняла землі поряд з Ельбою (Лабою). Там вона зустрілася ще з одним переселенським потоком слов'янських племен, який прямував із межиріччя Вісли та Одера (Одри) на захід. На зламі VI—VII ст. слов'яни також активно просувалися на північ і північний схід, заселяючи землі, що належали балтійським та угро-фінським племенам.

Розселення слов'ян відбувалося в складних умовах. У другій половині VI ст. важким ударом для них стала боротьба з кочовими племенами аварів, які з Азії спочатку переселилися до Північного Причорномор'я, а потім — на територію сучасної Угорщини, де й заснували свою державу — Аварський каганат. Тривалі аваро-слов'янські війни призвели до підкорення аварами склавинів, знесення, а потім розпаду антського об'єднання племен. «склавини» з часом трансформувалися в «слов'яни».

Розселення племінних союзів східних слов'ян на території України

У VIII ст. у східних слов'ян виникають союзи племен, про які повідомляє в літописі «Повість минулих літ» чернець Нестор.

← Перша сторінка "Повісті минулих літ"

Територію сучасної України, за повідомленням Нестора, заселяли сім союзів племен — *деревлани, поляни, уличі, тиверці, сіверяни, волиняни (дуліби) і білі хорвати*. Саме вони вважаються предками українців. На землях, які зараз входять до складу Білорусі, жили дреговичі й полочани, Росії — кривичі, радимичі, словени й в'ятичі. Археологічні дані підтверджують повідомлення літописця щодо розселення східних слов'ян. Так деревляни займали землі південного басейну річок Прип'ять, Горинь, західного берега Дніпра і північного басейну Тетерева.

*Реконструкція поселення
східних слов'ян (VIII-IX ст.)*

- **Поляни** жили на захід від середнього Дніпра, між його притоками Тетеревом на півночі та Россю на півдні.
- **Сіверяни** займали території на схід від середньої течії Дніпра, басейн нижньої течії Десни, Сули, Псла і Ворскли до верхів'їв Сіверського Дінця.
- **Тиверці** жили у нижній течії річок Дністер і Прут, що досягла узбережжя Чорного моря.
- **Волиняни** (дуліби) розселялися на землях на північ від верхньої течії Дністра, у басейні Західного Бугу, на південь від верхів'їв Прип'яті.
- **Уличі** займали землі, розташовані між річками Оріль, Дніпро, Самара та в лісостеповій частині Південного Бугу.
- **Білі хорвати** проживали у Верхній Наддністрянщині на захід від річки Збруч, межиріччі Верхнього Прута і Дністра, Північній Буковині, Прикарпатті й частині Закарпаття.

Особливу увагу серед інших східнослов'янських союзів племен Нестор приділяв полянам. За літописом, із нього походили перші київські князі-брати Кий, Щек і Хорив, за яких почалося будівництво Києва. Це місто дістало назву на честь старшого з братів — Кия.

Сусіди східнослов'янських племен

Сусідами східних слов'ян на півночі, північному заході та північному сході були фінно-угорські та балтійські племена. Поступово ці племена розчинялися в слов'янському середовищі.

Сусіди східних слов'ян

- Фінно-угорські та балтійські племена
- Західні слов'яни
- Північ і Північний Захід
- Захід і Південний Захід
- Східні слов'яни
- Схід і Північний Схід
- Фінно-угорські племена
- Хозарський каганат
- Південь і Південний Схід
- Болгарські племена
- Хозарський каганат

Землі на захід східнослов'янських теренів заселяли **західні слов'яни**. Союзи західнослов'янських племен словаків, моравів, чехів та інших на початку IX ст. утворили Великоморавську державу, до складу якої входила частина Закарпаття, заселена білими хорватами. На **півдні, південному сході** та **сході** жили тюркські племена болгар і хозар.

Інша частина болгарських племен, очолювана ханом Аспарухом, переселилася на Дунай і спільно з місцевими слов'янськими союзами племен створила державу Перше Болгарське царство. Його поява започаткувала історію сучасної європейської держави Болгарія.

На завойованих землях хозари в середині VII ст. утворили державу Хозарський каганат. У VIII ст. вони підкорили східнослов'янські союзи племен полян, сіверян, радимичів та в'ятичів і примусили їх сплачувати данину.

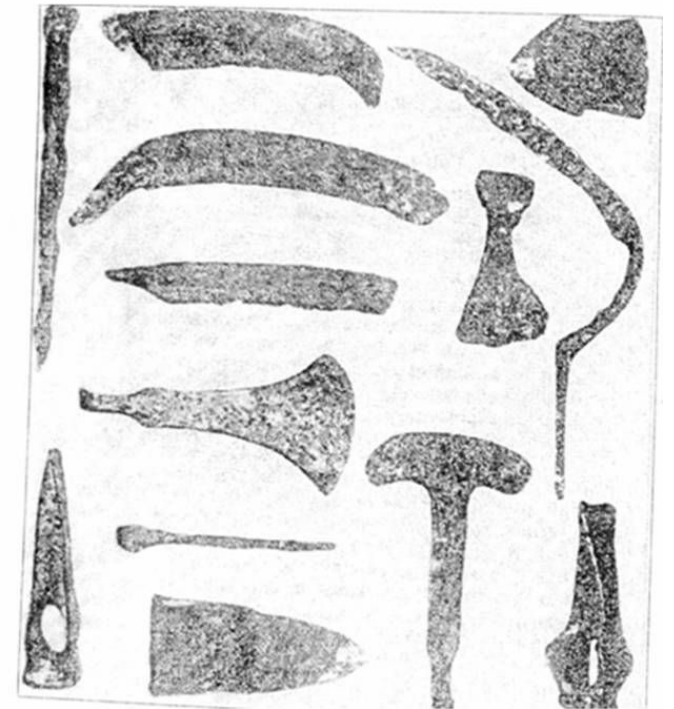
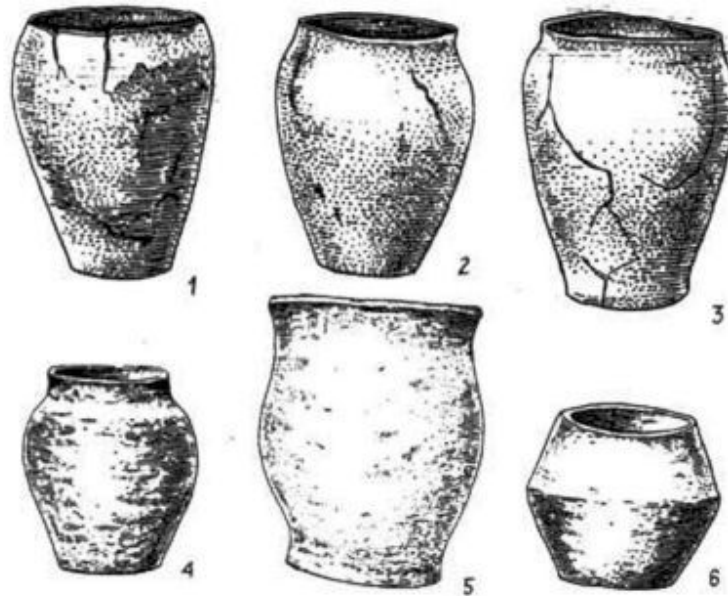
Етнічні й державотворчі процеси у східних слов'ян у VI—IX ст.

Тривалий час після завершення розселення у східних, західних і південних слов'ян зберігалось багато спільного в етнічній сфері. Зокрема, деякі дослідники вважають, що досить довго була зрозумілою для всіх слов'ян єдина слов'янська мова. Одночасно з цим, переселяючись, як правило, на вже заселені землі, слов'яни підпадали під вплив місцевої людності.

У VIII—IX ст. як у східних, так і в інших груп слов'ян поступово виникали і поглиблювалися етнічні відмінності між віддаленими союзами племен і головним слов'янським ядром на його історичній прабатьківщині між Дніпром та Віслою.

УІV—VІІ ст. у східнослов'янських племен значного поширення набувають ремесла — залізообробне, ювелірне, косторізне, гончарне та ін. Найрозвинутішими були залізо-добування та металообробка, тобто ті галузі, що визначали рівень розвитку суспільства, його здатність до прогресивних змін, адже саме від них залежав стан двох основних життєзабезпечуючих сфер — землеробства та військової справи.

У VIII—IX ст. у східних слов'ян набирають сили державотворчі процеси. У результаті об'єднання окремих союзів племен виникають нові утворення — **племінні княжіння**. Кожне з них мало власну територію. На їхній основі у IX ст. утворилася давньоруська держава — Київська Русь.

За свідченням арабських авторів, на східнослов'янських землях існували три об'єднання: *Куявія* (землі полян із Києвом), *Славія* (землі ільменських словенів) та *Артанія* (Ростово-Суздальська земля, а можливо, Причорноморські або Приазовські землі).

Вважається, що племінне княжіння полян Середньому Подніпров'ї відоме арабам як Куявія, стало осередком, довкола якого зростала східнослов'янська державність.

Відомості про існування східних слов'ян

Починаючи з VI ст. у писемних джерелах з'являються більш докладні порівняно з попереднім періодом відомості про слов'ян. Про них писали візантійські історики VI—VII ст. Прокопій Кесарійський, Менандр, Маврикій, Феофілакт Сімокатта, історик готів Іордан та ін.

Цінні відомості про східних слов'ян цього періоду, зокрема про назви та територію окремих князівств, життя і побут окремих груп слов'ян, деякі політичні аспекти їхньої історії, містять також найдавніші частини давньоруських літописів.

Відомості про слов'ян кінця I тисячоліття н. е., крім літописів, наводяться також у творах авторів IX—X ст. — географа Баварського (IX ст.), візантійського імператора Константина Багрянородного (X ст.), арабських географів аль-Масуді, Ібн-Фадлана, Ібн-Русте та ін.

ВИСНОВОК

Отже, зміни, що відбулися в суспільному житті східних слов'ян у VI—IX ст. (удосконалення техніки та технології землеробства, піднесення ремесла, пожвавлення торгівлі, формування спільної культури, поява перших протодержав), сприяли створенню фундаменту, на якому в IX ст. зросла могутня будова Давньоруської держави. Подальше становлення державності в східних слов'ян було закономірним підсумком внутрішньої еволюції їхнього суспільства. У процесі державотворення помітну роль відіграли зовнішні сили: варяги, які сприяли активізації політичного життя східнослов'янського суспільства, та Хозарський каганат, який, постійно загрожуючи агресією, підштовхував слов'янські землі до консолідації.

Використані джерела:

1. <http://ukrmap.su/uk-uh7/969.html>
2. <http://histua.com/knigi/distancijnij-kurs-z-istoriji-ukraini/sxidni-slov-yani-vi-ix-st>
3. <http://www.ebk.net.ua/Book/synopsis/istoriya/part2/019.htm>
4. <http://referat-ok.com.ua/istoriya-ukrajini/pohodzhennya-slovyan-shidni-slovyani-v-6-9-stolitti>

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

